

Manifestările cu caracter cultic sunt reprezentate și de o *groapă conținând un "depozit de vase"*. Inventarul cât și modul de depunere al acestuia, la care se adaugă și "analogiile" cu alte astfel de complexe, îl îndreptățesc pe A. Rustoiu să considere că acest complex a fost închinat unor anumite ritualuri.

În fine, în cadrul manifestărilor rituale și magice sunt incluse și *figurinele antropomorfe, un complex ritual închinat unor practici metalurgice, precum și piesele cu rol apotropaic*.

Ca o concluzie la acest capitol, se remarcă diversitatea manifestărilor surprinse, asemănătoare, însă, cu altele din tot arealul daco-getic.

*Inventarul așezării* beneficiază, cum era și firesc, de cea mai consistentă tratare. În ceea ce privește *ceramica*, este de semnalat deosebita varietate de tipuri și forme: vase de provizii, străchini, fructiere, cești, *khantaroii*, strecurători, fusaiole, rondele etc. De o tratare atentă se bucură *ceramica pictată*, unde își aduce contribuția G. Florea.

Alături de *ceramica autohtonă*, în situl de la Wietenberg a fost descoperită și *ceramică de tip celtic*, ce documentează, pe de-o parte, existența unor moșteniri tehnologice din secolele anterioare, iar pe de altă parte, existența în sec. I î. e. n. - I e. n., a unor legături de natură comercială cu zonele locuite de celți aflate la vest de Dacia.

A fost recoltată, din acest sit, și o cantitate însemnată de *unelte, piese de armament, harnașament și de car, obiecte de podoabă și vestimentație*, toate analizate pe criterii tipologice.

Nu trebuie uitate nici descoperirile monetare, în număr de 14, cele mai vechi provenind de la Filip II, iar ultimele, din punct de vedere cronologic, fiind denarii republicani.

În realizarea cronologiei așezării dacice, cercetătorul clujean se sprijină pe mai multe repere, oferite de ceramică, fibule, produse de import, monede ș. a., ce-l duc la concluzia că așezarea își începe existența pe la jumătatea sec. II î. e. n. și și-o încheie la începutul sec. II e. n., în contextul războiului din 105-106.

În finalul lucrării mai sunt aduse în discuție aspecte precum *economia așezării și configurația etnică și demografică a zonei Sighișoarei în sec. II î. e. n. - III e. n.*

Prin valoarea informațiilor oferite, stilul fluent în care a fost scrisă și raportarea la ultimele date existente la momentul apariției ei, monografia *Sighișoara-Wietenberg* se constituie în una din cele mai valoroase apariții de profil, în care un merit deosebit îl are și Institutul Român de Tracologie, ce a finanțat săpăturile din acest emblematic sit.

În ceea ce-i privește pe autori, trebuie subliniate meritele deosebite pe care le au, remarcându-se, în ceea ce privește partea preistorică, efortul încununat de succes pe care autorul ei l-a depus în a contura o imagine clară acestor descoperiri. Aceasta în condițiile în care nivelul preistoric a fost pur și simplu distrus de amenajările din epoca dacică.

Cu privire la descoperirile aparținând acestei din urmă epoci, subliniem modul exemplar în care acestea au fost prezentate, analiza deosebit de pertinentă a materialelor, raportarea permanentă la ultimele teorii și ipoteze cu privire la varii aspecte. Toate acestea conferindu-i autorului un loc în rândul celor mai valoroși cercetători ai civilizației dacice.

CRISTINEL PLANTOS

Universitatea „1 Decembrie 1918”

Alba Iulia

Lucian Boia, *Istorie și mit în conștiința românească*, București, Ed. Humanitas, 1997, 310 p.

Istoricul bucureștean Lucian Boia, cu o bogată activitate istoriografică începută în anul 1974 – când publica cartea sa despre omul politic transilvănean Eugen Brode – se ocupă în prezenta lucrare de miturile istorice, încercând prin aceasta apropierea de adevăr, ceea ce este de fapt scopul final al fiecărui istoric.

Adevărul istoric, "obiectiv" este greu de surprins. La modul absolut există doar ca o obsesie a istoricilor. De aceea autorul nici nu neagă dificultatea procesului de a se apropia de acest "adevăr". În introducere, el clarifică conceptele principale cu care se va opera: cuvintele **istorie** și **mit**. Clarificarea acestora este esențială, căci înțelegerea greșită a sensurilor unor cuvinte poate conduce la erori de interpretare. *Istorie* înseamnă **reconstituirea** faptelor petrecute – deci trecutul în desfășurarea sa obiectivă, dar înseamnă și **discursul** despre trecut, care de fapt înseamnă o **filtrare** a faptelor și

ordonarea lor într-un ansamblu coerent. În felul acesta istoricul, operând cu fapte, cu material istoric "adevărat" produce un gen de "ficțiune". Discursul e subiectiv, se abate de la istoria obiectivă, care de fapt rămâne o imposibilitate. Diferențierea între spații de civilizație, moștenirile culturale, mentalitățile, conjuncturile istorice, formația diferită a istoricilor - acestea sunt cauzele "pluralismului" istoriografic. O istorie obiectivă - crede autorul - este o iluzie. Într-adevăr adevărurile absolute nu se pot obține.

Istoria este totodată o știință aparte. Fondul istoric imprimat în conștiința colectivă nu este elaborat numai de specialiști - de istorici. La acest demers participă întreaga societate, care *mit*-ifică foarte ușor istoria, proiectând ideologia sa asupra faptelor petrecute în trecut, când ideologia respectivă nici nu exista. Acest lucru e ușor de surprins în cazul lui Mihai Viteazul. În timpul vieții sale, ideologia statului național nu exista, și totuși el apare în conștiința colectivă ca făuritor al "unității naționale". Astfel de fuziuni ale istoriei cu mitul sunt făurite pe parcursul a secole întregi. Acesta este fenomenul cultural pe care Lucian Boia îl parcurge critic în cuprinsul prezentei cărți, realizând o privire sinceră în oglindă.

Mitul presupune de fapt degajarea unui adevăr esențial prin integrare, simplificare, reducând complexitatea fenomenelor, operând cu un fel de interpretare privilegiată. Autorul totuși nu propune demolarea mitologiei în sine, fiindcă nu se poate trăi în afara imaginarului. Dar el încearcă să destrame credința în obiectivitatea absolută a istoriei, pe care comunismul, promotor al adevărului unic și incontestabil, a consolidat-o.

În primul capitol, care poartă titlul de *Istorie, ideologie, mit*, autorul trece în revistă etapele pe care le-a parcurs ideologia istorică românească în secolele al XIX-lea și al XX-lea, arătând ce deformări importante s-au născut din cauza diferitelor tipuri de discursuri istorice în aceste secole. La sfârșitul secolului al XIX-lea modernizarea nu începea de la clasa mijlocie - foarte fragilă atunci - ci începe de sus, de la boierime, care era receptivă la moda și stilul francez. O revoluție burgheză era necesară doar în concepția marxismului, dar istoria nu funcționează după modelul elaborat de istoriografia marxistă. În cazul naționalismului, conceptul este relativ recent dar, după ce a apărut, a fost proiectat în trecut. După ce s-a cristalizat înțelesul conceptului, imediat s-a încercat găsirea unui argumentații care să-l lege de trecut. În felul acesta va primi un rol important conceptul "Dacia", în timpuri când termenul de România încă nu exista. Dar hotarele etnice erau trase deja de atunci, astfel că evoluția istorică a avut în centrul ei națiunea. La fel s-a cristalizat dezbaterea privind proprietatea. Din momentul în care apare problema, apar și teoriile care puneau în evidență caracterul de mici proprietari respectiv proprietatea mare - ambele teorii apelând la trecut.

La mijlocul secolului al XIX-lea, trecutul apare restructurat din trei puncte de vedere: democratic, conservator, liberal. Mitului istoric îi este specifică glorificarea trecutului. Trecutul mitic glorios, petrecut *illo tempore*, putea să alimenteze spiritul naționalist, dar și spiritul de modernizare. La sfârșitul secolului al XIX-lea, obiectivul național devenea prioritar, ceea ce a dus la accentuarea ideii continuității. După 1900, naționalismul autohtonist era noua orientare națională. Acum sunt identificați "dușmanii" naționalității române: pentru Simion Bărnuțiu ei sunt străinii din mijlocul românilor, civilizația europeană egoistă și materialistă și românii cu educație străină. Cu timpul, identificarea națională se leagă și de religie. Această "logică" va duce la desființarea greco-catolicismului din 1948, considerat ca fiind "altceva". Până la instaurarea comunismului, ideologia istorică românească s-a organizat în jurul valorilor naționale și ale raporturilor dintre cultura națională și modelul european. După 1944 apare modelul comunist sovietic, cu tendințele binecunoscute de internaționalism (Unirea din 1918 apare acum ca o expansiune de tip imperialist), locul solidarității naționale fiind luat de lupta de clasă. Între 1950-1966 revin factorii naționali ai istoriei (această revenire este caracteristică tuturor regimurilor comuniste), și se începe publicarea de lucrări istorice în forme "adaptate" ideologiei marxiste. Istoria ajunge să fie folosită la justificarea și legitimarea regimului comunist (multe mituri se născuseră din cauza raportului istorie-politică). În 1971 naționalismul devine argumentul istoric și politic decisiv, ideea unității devenind persistentă. Interesant e cazul loviturii de stat din 23 august 1944, care se transformă din "*eliberarea țării de către glorioasa armată sovietică*" în "*insurecție armată antifascistă*", în cele din urmă în "*revoluție de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă*". Pe la 1980 constatăm orientarea către antichitate. Pentru Ceaușescu, regele dac Burebista devenea model (stat unitar, centralizat, autoritar, respectat de "ceilalți"). E subliniată continuitatea care, în mod firesc, traversează istoria de la Burebista până la Ceaușescu. Ca să fie subliniată ideea că românii tratau în Evul mediu "de la egal la egal" cu vecinii, așa făcând și

Ceașescu cu Moscova și Washingtonul, se republică capitulațiile, despre care C. Giurescu dovedise anterior că sunt falsuri patriotice.

După trecerea în revistă a etapelor pe care le-a parcurs ideologia istorică românească, autorul analizează succesiv componentele fundamentale ale acesteia. În capitolele care urmează, el tratează problema originilor, a continuității, arhetipul esențial al unității, mitul legat de "ceilalți" și relația românilor cu ei, și în sfârșit tratează problema personajelor mitificate. În felul acesta, *Istorie și mit în conștiința românească* devine prima analiză modernă, completă și sistematică a mitologiei istorice românești.

Ultimul capitol al cărții este foarte important. După ce analizează componentele ideologiei istorice, autorul discută despre perioada de după 1989. Fără a judecata lucrurile, el dovedește cât de mare a rămas influența discursului istoric al comunismului. Pe lângă această influență s-a născut totodată un interesant mod de a trata perioada comunistă: dorința "uitării". Noul discurs istoric nu dorește să ancheteze anii comunismului, acea perioadă în care au fost preluate mitologii din secolul al XIX-lea și care au rămas până în prezent moștenire. Autorul subliniază că trebuie depășit blocajul mitologic, trebuie eliminate acele categorii (conspirația, salvatorul, vârsta de aur, unitatea), cu care lucrează mitul istoric.

În sfârșit, putem să afirmăm că istoricul Lucian Boia a reușit să pună bazele unei cercetări istorice mai ample, atrăgând atenția asupra deformărilor imaginarului, a fuziunii mitului cu faptele reale. Un istoric trebuie să fie atent totdeauna la miturile ce formau imaginarul oamenilor, pentru a reuși să surprindă evenimentele mai aproape de istoria obiectivă – care oricum rămâne numai o dorință.

TAMÁSI ZSOLT  
Universitatea „1 Decembrie 1918”  
Alba Iulia